

[B] **GEDICHTEN MET NEVENWERKING.**
REINOUT VERBEKE TUSSEN POËZIE EN POP

Poëzie en muziek, in de culturen van de oudheid waren het twee loten van dezelfde boom, maar in de eenentwintigste eeuw is van die oorspronkelijke verstrengeling niet zo veel meer over. Vooral popmuziek en poëzie zijn zo goed als volledig gescheiden werelden met elk hun eigen liefhebbers. Toch kun je de jongste jaren in de Lage Landen niet naast een toenadering vanuit de popmuziek kijken.

De jonge singer-songwriter The Bony King of Nowhere bewerkte op zijn cd *Eleonore* (2011) 'Het huwelijk' van Willem Elsschot tot het nummer 'The Poet'. Ook Luc De Vos vond inspiratie bij Elsschot: in het Elsschotjaar 2010 zette de Gorki-zanger twee gedichten op muziek, 'De klacht van den oude' en 'k Heb in mijn jeugd gelijk een beest gezopen'. Voor die liedjes kreeg Luc De Vos hulp van Tom Pintens, die op zijn eigen cd *De oogst* (2011) aan de slag ging met Remco Campert: diens gedicht 'De jongeling' werd bij Pintens het lied 'In de duinen'. Absynthe Minded scoorde in 2009 een stevige radiohit met 'Envoi', naar het gelijknamige gedicht van Hugo Claus. En de Nederlander Erik de Jong bracht als Spinvis twee albums uit waarop hij musicceert terwijl Simon Vinkenoog gedichten voorleest, *Ja!* (2006) en *Ritmefox* (2008).

Met Reinout Verbeke (1981) duikt er nu iemand op die de omgekeerde beweging maakt: vanuit de poëzie naar de popmuziek. Onder zijn eigen naam publiceert Verbeke zijn eerste bundel *De achterkant van flatgebouwen* (2011), wat ook de titel is van de debuut-cd van Reinout met Nevenwerking, Verbekes rockgroep (waarin twee neven van hem spelen) die twaalf gedichten uit de bundel heeft omgezet in evenveel nummers. En dat zijn wel degelijk *rock*-songs, want Verbeke laat geen twijfel bestaan over wat hij wil bereiken: poëzie combineren met rock, ja zelfs "poëzie hipper maken", zoals hij in 2008 aan een televisiezender voor jongeren zei. Deze cd bevat dus geen zachte, mijmerende viool- of pianomuziek als achtergrond voor de gedichten, maar ritmische, door elektrische en basgitaar voortgestuwde nummers, waarbij de muziek van de band Nevenwerking haast evenveel aandacht krijgt als de poëzie.

De cd klinkt kraakhelder, de productie is professioneel en moet niet onderdoen voor het gros

van de hedendaagse popmuziek. Het wat jachtige, repetitieve karakter van enkele liedjes verraaft een lichte voorliefde voor de new wave van eind jaren zeventig, begin jaren tachtig, maar over het algemeen hoor je op deze plaat smaakvolle, stilistisch niet al te zeer uit de band springende poprock.

Bijzonder wordt de muziek pas in combinatie met de gedichten. Reinout Verbeke, die geen uitzonderlijke stem heeft en ook geen uitmuntende zanger is, brengt zijn teksten op een wijze die tussen parlando en zang zweeft. Zo weet hij zijn beperkingen te ontstijgen en een aantal nummers in het hoofd van de luisteraar vast te klinken. Zowat het best geslaagde lied is het openings- en het titelnummer van de cd, 'De achterkant van flatgebouwen'. Assonantie zorgt ervoor dat een versregel als "hier geldt deining van altijd dezelfde gordijnen" ook heel goed als zanglijn werkt en doordat die frase herhaald wordt, gaat ze als refrein functioneren. Dat maakt, in combinatie met het dwingende ritme van de muziek, een opzweepend popnummer van deze in se erg beschrijvende tekst.

Het herhalingsprocedé hoor je ook in 'De val van Ikaros' en in 'Vlek', waarin Verbekes stem wordt afgewisseld met die van Kaat Arnaert. Hun duet geeft de herhaalde opsomming van lichaamsdelen ("in borstkas en buik / in lies / in voet / in knie / in een vlek") een sensuele lading. 'Axon' krijgt dan weer extra zeggingskracht door het definitieachtige karakter van de voortdurend hernomen zin "zwemmen is niet het water mennen / maar altijd verliezen van".

'Nanomeisje' bestaat eveneens uit verzen die klinken als axioma's, maar omdat de parlandostijl te vlak blijft en de muziek net iets te braaf voortkabbelt, komt dit nummer niet tot leven. Ook wanneer Verbeke zich aan echte zang waagt ('Net voor de grasmachine' en 'Honda Asimo') verliest hij aan zeggingskracht en herinneren zijn nummers aan het middelmatigste van Gorki.

De achterkant van flatgebouwen, de cd, maakt Verbekes ambitie (een symbiose van poëzie en popmuziek) dus niet helemaal waar, maar verdient in ieder geval meer aandacht – alleen een paar websites en *De Leeswolf* brachten tot nog toe een recensie. Zowel het titelnummer als 'De val van Ikaros' zouden bijvoorbeeld niet uit de toon vallen bij de Vlaamse Radio 1.



Reinout met Nevenwerking op het Felix Poetry Festival in Antwerpen, Foto Reinout met Nevenwerking.

Wat de ambitie is die ten grondslag ligt aan *De achterkant van flatgebouwen*, de bundel, is moeilijker te bepalen. Uit het titelgedicht blijkt al Verbekees voorkeur voor dat wat achter het zichtbare zit – niet de flatgebouwen zelf, maar de achterkant ervan, waar het echte leven zich afspeelt:

Aan de achterkant van flatgebouwen
liggen opengepikte vuilniszakken
worden borsten aan de zon gegeven
hebben geliefden ruwer lief. Geen flaneren
geen plezierboten. Op het achterbalkon
ebben we naar het zijn van de zee

Aan de achterkant van flatgebouwen
trekken wolken als zeewier
halvelings aan ons vissenooog voorbij
Hier geldt deining van altijd dezelfde gordijnen
Hier waak ik over mijn kind dat in de kamer
naar haar eerste klanken hapt

Aan de achterkant van flatgebouwen
heerst wederzijdsheid van kijken, loeren

we elkaar uit het koraal. We vinden er
onze vinnen als vanouds

Het gedicht is een goede ingang tot de bundel omdat het een aantal thema's en motieven bevat dat, soms bijna onmerkbaar, de hele bundel door een rol speelt. De beeldspraak van de zee, bijvoorbeeld, met dat "ebben", "zeewier", "vissenooog" enzovoort. De tweede afdeling van de bundel heet 'Manieren van water', maar ook de gedichten uit andere afdelingen bevatten telkens woorden die met water of zee in verband staan. Water is het veranderlijke element, datgene ook wat een zichtbaar oppervlak vormt waaronder een onbekende en onzichtbare diepte schuilt. Maar in zijn gedaante van zee is het tevens de bron van alle leven. En die betekenis klinkt zeker mee bij Verbeke, die het gezinsverband en de ouder-kindverhouding meer dan eens tematiseert ("Hier waak ik over mijn kind dat in de kamer/ naar haar eerste klanken hapt", in het gedicht hierboven). *De achterkant van flatgebouwen* kan in ieder geval gelezen worden als het verslag van een ont-, of beter: een herworteling. "Duik uit

het oog waarop je bent geënt/ uit de moederpoel, uit de vadermond”, maant de spreker de lezer aan in het gedicht ‘Wortels’. Maar zelf plant hij zich tegelijk in nieuwe grond: het nanomeisje, een “meisje tot de min negende macht” vormt zijn verbinding met de toekomst en maakt een en ander in hem los: “Een kind woelt een vader om/ tot nooit nog dezelfde man”, klinkt het in ‘Scrabble’. Zoals vele debuten is ook deze bundel een plaatsbepaling, het getuigenis van een spreker die zijn plek zoekt tussen verleden en toekomst.

De achterkant van flatgebouwen vertoont ook wel enkele typische debutenfeiten. Vormelijk, bijvoorbeeld, is de bundel zeer heterogeen. Zo experimenteert Verbeke nu eens met de typografie (het gedicht ‘Mazen’ bevat witte plekken in de versregels), dan weer met een coauteurschap (‘Koortsmeetsysteemstrook’ schreef hij samen met Miguel Declercq), maar er zit geen systeem in de experimenten en ze leveren geen meerwaarde op. Ook inhoudelijk gaat de bundel veel verschillende kanten uit. De eerste afdeling ‘Voorspelbaar vreemd lichaam’ verzamelt gedichten waarin natuurwetenschappelijke terminologie een rol speelt. De meetbaarheid en beschrijfbaarheid van natuurfenomenen wordt er gecontrasteerd met de onbeschrijfbare mysteries van de liefde en dood. In ‘Manieren van water’, waarin ook het titelgedicht opgenomen is, staat water in al zijn verschijningsvormen centraal. ‘Vadermin’ bevat drie vadergedichten. En in de reeks ‘Scrabble’ reflecteren bijna alle gedichten op (de ontoereikendheid van) taal. Maar Verbekes verzen over taal stijgen zelden boven het cliché uit – “Wantrouw woordwaarde”, in een gedicht dat ‘Scrabble’ heet, dat klinkt wat *kazig*. En “Taal is ons mooiste verraad” is evenmin een bijster verrassende gedachte.

Wat men minder vaak ziet in debuten, zijn afdelingen van de kwaliteit van ‘Kerfdierliefde’. Dat beeldende neologisme laat al in zijn klankspel horen wat het betekent: een dierlijke liefde die met pijn samenhangt. De reeks bevat vijf gedichten waarin een ik en jij zich aan elkaar overgeven en tegelijk de vorm aannemen van insecten (“We zijn insectoid”). Niet alleen de spanningsverhouding tussen de twee protagonisten intrigeert, ook de manier waarop Verbeke verschillende woordvelden

bespeelt en in elkaar laat overlopen: dat van de erotiek, dat van water en dat van dierlijkheid en insecten:

We rollen onze tongen tot kommen, drinken elk op de andere bedrand. Maar het smaakt naar ons, naar het zilt van het begin

Het weekt ons los, het onstelpbare huis uit, elk onze oneindigheid in

Het ochtendlicht gooit onze vleugels als peddels aan wal

Zoals stroompjes in een rivier vloeien de woordvelden in elkaar over, verglijdt de ene verschijningsvorm in de andere, grijpen de beelden op elkaar in. ‘Kerfdierliefde’ is echter atypisch voor de rest van de bundel, die meer drijft op de anekdote en op een levenswijze, mijmerende toon. Reinout Verbeke volgt in *De achterkant van flatgebouwen* interessante poëtische sporen. Het is wachten op een tweede bundel om te zien waartoe die precies zullen leiden.

PIETER COUPÉ & BART VAN DER STRAETEN

REINOUT VERBEKE, *De achterkant van flatgebouwen*, De Bezige Bij Antwerpen, 2011, 56 p. De cd (Reinout met Nevenwerking, *De achterkant van flatgebouwen*) zit bij de dichtbundel, maar is ook apart verkrijgbaar, www.reinoutmetnevenwerking.be.